

A KEGYES TANÍTÓREND

N.-KANIZSAI

NAGY-REALGYMNASIUMÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ

186⁸ | **9-KI**

TANÉVRŐL.

NAGY-KANIZSA
NYOMATOTT WAJDITS JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJÁBAN,
1869.

I.

Tanintézetünk kül- és belviszonyára vonatkozó újabb mozzanatok.

Előhaladottpolgárisultságunk szebberedményü vivmánya ulméltán üdvözölhetjük nemzeti felelős kormányunk vallás- és közoktatási ügyérének ama korigényelte intézményét, melynek hatályánál fogva a szép és hasznos ismeretek elsajátítási küzdterén a humanismus a realismussal testvér-frigyre kelvén, gymnasiumaink, hogy befejezett egészet képezzenek, realgymnasiumokká rendeztettek be, melyekben a nemzet virága, a tanuló növendékség, a közművelődési hármás tápanyagból, u. m. Isten természet és ember, ohajtott arány- s teljesb mérvben szihatván magába, szellemi s hivatásbeli kifejtése az egyetemes műveltség alapvonalain biztosb eredménnyel eszközölhető.

Nagy- és Kis-Kanizsa ikervárosok lelkes közönsége, a honfíui tevékenység hatékony tüztől áthatva, a megye jobbjaival egyetértőleg áldozatkészségét odafokozá, hogy az illető városi tanács s a magyar kegyes-tanítórend kormánya közt felsőbb jóváhagyás mellett létrejött szerződés folytán az 186²/₁₀₀-ik tanév október hó 15-én közművelődésünk s ezen biztosan nyugvó nemzeti államiságunk egyik szellemi védvárának, realgymnasiumunknak, VI-ik osztályát is megnyithatók. A nagyszerü torna- s tanterem már teljesen felszerelve valának, de a rajzhelyiség, gyűl- és imaterem csak a jövő tanév kezdetére leendnek berendezve, ekkorra halasztatott az új tanéület ünnepélyes fölavatása is. —

* * *

Hogy a realgymnasiumi tanszervezet mellett 27—29 heti tanóra alatt az ifju nemzedék szibarita-vázzá ne satnyuljon, s közoktatás- és nevelészetünk nemzeti jellegét s jelentőségét el ne veszítse, ő nagyméltósága, báró Eötvös József, vallás- és közoktatási miniszter urunk a testgyakorlást, vagyis tornászatot, mely az izmok fokozatos kifejtése által nemcsak a testi arányosság és szépség alakítására hat; hanem a férfias érzületet s bátorságot is nagyban eredményezi, tanodáinkban rendes tantárggyá tevő. Ezen korigényelte új tantárgynak eredményteljesb kezelhetése végett a helybeli igazgatóság a következő rendszabályokat hozá:

a) A tornászat célja.

A tornászat célja: a testet ügyessé, erőssé s kitartóvá tenni; a növendékekben bátorságot, önbizalmat ébreszteni, s azoknak üdülést, örömet és eleven kedélyt szerezni.

b) Tornaintézeti rendszabályok.

1. §. Tornászatra csak 6 évet meghaladott növendékek vétetnek föl testi állapotokról nyert szülői nyilatkozat mellett.

2. §. A növendékek különbség nélkül a tornaintézeti rendszabályok alá helyezvők; a tornatanító irányában szófogadásra, egymás közt illedelmes és barátságos viseletre kötelezvők; az elmaradók, engedetlenek s illetlen viseletük megrovás végett az illető osztálytanárnak s ez által az igazgatónak ismételt vétség esetében följelentetnek.

3. §. A tanítást a tornatanító vezényli s osztja be a növendékeket csapatokba, ő rendel fő-tornászokat és helyetteseket egyetértőleg az igazgatósággal.

4. §. Minden osztály külön tanóra alatt nyer oktatást.

5. §. Első belépésekor a tornaterembe minden növendék a tornatanítóval váltott kézszorítással kötelezi magát a rendszabályok hű megtartására.

6. §. A fő-tornászok és helyettesek minden héten egy külön órában részt vesznek, és kötelesek azon, valamint az osztályukbeli rendes tornaórákon szorgalmasan megjelenni.

7. §. Tanév végén vizsgálati disz- és versenytornázás s időnkint torna-kirándulás tartatik.

8. §. A növendékek kötelesek a kitűzött időre a tornahelyiségen megjelenni; elmaradási mentségül csak fontos okok fogadhatók el.

9. §. A növendékek tartoznak nélkülözhető fölöttöiket a számukra kijelölt helyre illeszteni.
10. §. A tornateremben enni, inni s dohányozni szorosan tilos.
11. §. Érdeklét nézők akkép tartoznak elhelyezkedni, hogy a tornázást ne zavarják.
12. §. A növendékeknek egyes sérelmek fölött egymás közt biráskodni nem szabad; kiki tartozik netaláni panaszával az előjárósághoz fordulni.
13. §. A tornaórák eredményéről egyesekre vonatkozó jegyzetek vétetnek föl a torna-tanító által, s ezen jegyzőkönyvet az igazgatóság időnkint láttamozza.
14. §. A gymnasiumi összes, s az elemi főtanoda 3 felső fosztályának nyilvános növendékei díj nélkül nyernek a tornászatban oktatást.
15. §. Magántanuló nemi különbség nélkül lehet minden növendék, ha a szülők, vagy ezek helyettesei által fölvevés végett bejelentetik.
16. §. A magántanulók kötelesek 30 kr. havi díjat legalább 3 óra előre befizetni.
17. §. Kik a hó 20-ka előtt lépnek be, tartoznak az egész hóra; a 20-ka után belépők pedig csak a következő havi díjat fizetik.
18. §. A kilépő magánövendék tartozik utolsó tornaóráján kilépését bejelenteni, különben a fizetés tovább foly.
19. §. A tanítás nem szerént külön-külön órában történik.

c) Tornázási rendtartás.

1. §. A tornaruha illedelmesen alkalmas legyen; pörén tornázni tilos.
2. §. Az első jeladásra a szereket el kell hagyni, s a „sorakozz“ szóra beszéd nélkül gyorsan sorba állani.
3. §. A szabad gyakorlatok alatt legszorosabb csönd ajánltatik; egész figyelem a vezényszóra fordítandó, kiki csak önmagával törődven.
4. §. Minden 10—12 növendékből álló csapat egy főtornászt és egy helyettest kap, kik a gyakorlatoknál segédkezésre készen legyenek.
5. §. A csapatokban a rendet és a sort szigoruan meg kell tartani; egyik csapattól a másikhoz kószálni, s az óra alatt más szereken csatngolni tiltatik.
6. §. Minden gyakorlatot az előtornázás szerint kell véghez vinni, vagy megkísérteni.
7. §. A szereket változtatásakor rendben kell menni.
8. §. A tornaóra előtt senki se kísértsen meg oly gyakorlatot, melyet még a csapatban ki nem vitt.
9. §. Senki se tornázzon oly szeren, melyet állásból el nem ér.
10. §. A szereket rendeltetésökhez képest kell használni, s lehetőleg kimélni; szándékos rongálások kárpótlandók.
11. §. A fölszólításnak: „helyet!“ mindenki azonnal és gyorsan engedni tartozik.
12. §. Birkózásnál, vagy erőpróbálásnál nem szabad indulatoskodni, az ellenfél ruháját fogni, szorítás által fájdalmat okozni, egymást rángatni vagy lökdösni.
13. §. A csapatok a tornaszereket magok hozzák elő, s igazítják helyre; a tornázás után minden csapat a legutóbb használt szert ismét kirendelt helyére viszi.
14. §. A tornaóra befejezése után a tornázás teljesen tilos; mindenki letett fölöttjét fölvenni tartozik, mi nélkül a tornatermet elhagyni, vagy fölhevülten vizet inni szorosan tiltatik.

* * *

Hogy a fejledező elméknek ernyedetlen munkásság által szélesbörű ismeretek szerzésére az iskolai rendszeres tanulmányozás mellett még egyéb kedvező alkalom is nyujtassék; e tanév elején a tanári kar buzgó törekvése folytán létre hozatott az „ifjusági olvasókör“ ily alapszabályok nyomán:

Ifjusági olvasókör alapszabályai.

1. §. Az olvasókör célja: hasznos olvasmányok által az ifjaknak alkalmat nyujtani arra, hogy iskolai kötelmeik pontos teljesítése mellett fönmaradt szabad idejüket szellemi haszonnal tölthessék.
2. §. Ezen kitüzött cél elérésére szolgál az ifjusági könyvtár, melynek gyarapodása az ifjusági tagok és más nemeskeblü jótevők kegyes adakozásaitól föltételeztetik.
3. §. Az olvasókör tagja lehet a nagy-realgymnasium bármely ifja, ki tanodai kötelmeinek pontosan megfelelvén, szabad idővel rendelkezik.

4. §. Minden bejegyzett tag tartozik havonként legalább 10 krt fizetni a könyvtár gyarapítására és szükségleteinek fődözésére. Indokolatlan be nem fizetés a körből kizáratást eredményezi.

5. §. Az olvasás végett kivett könyvet másnak át nem kölcsönözheti, s tartozik egy heti magánál tartás után minden tag visszaadni.

6. §. Ha az olvasmányi darab nagyobb, hosszabb időre is magánál tarthatja; de ez esetben köteles a főörnél jelentést tenni, és a rendelt időben bemutatás végett a könyvet magával hozni.

7. §. Köteles minden tag az olvasmányi darab bepiszkítása, megcsonkítása vagy elvesztése esetében azt megtéríteni.

8. §. Könyvek a három felső osztályra nézve minden szombaton; a három alsó osztálynak pedig minden szerdán a délutáni előadások után adatnak ki s vétetnek vissza, s ez uttal mutattatnak be a főörnek ama jegyzőkönyvecskék, melyekbe az ifjak olvasmányi kivonataikat igtaták.

9. §. Az ifjusági könyvtár főöre mindenkor a rendes tanárok egyike, ki az igazgatóval egyetértőleg a kör tagjai közül választ két segédört, s két pénztárnokot. Ugy a segédörök, mint a pénztárnokok egyike a VI. s másika a III-ik osztályból választatik. A VI. osztálybeli segédör jegyzi a könyvtárból a főör által kiadott könyveket a három felső osztályra; a III. osztálybeli pedig a három alsóosztályra vonatkozólag. Így jegyzőkönyvezik a pénztárnokok a tagsági havi díjakat, melyek minden hó elején befizetendők s a pénztárnokok által a főörnek kézbesítendők, ki az ügykezelési mozzanatokról az igazgatót időnkint értesíteni.

* * *

Minden fölsőbb tanintézet, mely tudatával bir fenséges céljának, a hazai nyelvtan tüzetesb s kimerítőbb előadására főbb gondot fordítani elmulaszthatlan hivatásszerű kötelmének tartja, hogy növendékeit a nemzeti irodalom szentélyébe bevezethesse, hol a nemzet elsajátítandó szellemi öröksége van letéteményezve, mi nélkül a nemzedék a valódi műveltség színvonalára nem emelkedhetik; mert a gondolat közvetlen megérzésként, a nemzeti nyelvnek, alapos ismerete nélkül a lelki tehetségek okszerű kifejtése alig képzelhető. Ezekből indulva ki, hat osztályu realgymnasiumunk két fölsőbb osztályának növendékei közt a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ur ő nmltgnak jan. 7. ^{15501/1867} sz. a. idevonatkozólag kibocsátott szabályrendeletei szerint megalakult az önmunkásságnak kifejtésére oly jótékony befolyással biró „ö n k é p z ő - k ö r.“ A kör főelnöke az intézet igazgatója lön, ő vezeté irányadólag a tagok munkálkodását, segítve az ifjak közül szavazattöbbséggel választott alelnök, titkár s nyolcz bíráló által. A szépirodalmi önálló foglalkozás mellett a kidolgozandó tárgyak az iskolai tanulmányokkal öszhangzóan tüzetek ki. A sikerültebb dolgozatok buzdítás végett a helyben megjelenő „Somogy“ és „Zala-Somogyi Közlöny“ című heti közlapokban közöltettek; legnagyobb része pedig a kör évkönyvébe iratott be. — A kör négyszer tartott nyilvános közgyűlést, melyen a szerzők alkalmasb műveiket elszavalák, s értekezéseiket fölolvassák.*)

* * *

Létező dalárdájukat zenekörrel akarák ifjaink kiegészíteni, s a szükséges hangszerek beszerzésére megtakarított filléreikből össze is gyűjtöttek 31 frt 30 krt; de midőn értesültek arról: hogy még nem levén „segély-egylet“-ök, üdvösb intézményre is áldozhatnak kegyelet-adományokkal, a főntebbi összegecskét a leendő „ifjusági segély-egylet“ első alapjára szentelék, s tőkésítés végett egyelőre betéttetett a takarékpénztárba azon édes reménnyel, hogy buzgó ügyfelek emberbaráti szeretetén tán jövőre ezen egylet is felviruland. Adja az ég! —

* * *

Miután a nmltgu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak jan. 21-én ^{16561/1868}-ik sz. a. kelt s a fölállítandó háromosztályu lyceumok tanszervezetére vonatkozó legújabb javaslatát beható bírálat s véleményezés végett tankerületi főigazgató ur ő nsga hozzánk is leküldé; a nagykanizsai tanári testület hivatásszerű hazafiai kötelmének tartván a magas fölhívásnak megfelelni, az említett tanszervezetet a tárgy fontosságához mért beható tanulmányozás alá vevé, minek eredményeül igénytelen észrevételeit, illetőleg javaslatait a következőkben serénykedett tiszteletteljesen betérjeszteni f. 1869-ik évi febr. 25-ikén, 117. sz. a.

*) A tavaszi közgyűlés alkalmával Walbach Mór és Bartos János, városunk nemeskeblü polgárai, áthatva önképzőkörök hasznosságának érzetétől, a kör céljainak előmozdítására az előbbi 10, az utóbbi pedig 5 frtot adományozott. Hála-köszönet jótékonyágukért! Wajdits József, a „Zala-Somogyi Közlöny“ szerkesztője az irodalmi munkásság élesztésére 2 db aranyat tűzött ki a kör tagjai által készített „ifjusági dics-ének“-re; pályázott 5; az első jutalmat nyeré: Csányi Ferenc; a másodikat Zalay Lajos VI-ik osztálybeli ifjak. Éltesse az Ég a jutalmazó szerkesztőséget sokáig, boldogul!

Mindenelőtt erkölcsi kötelességünknek ismerjük részünkről szinte kifejezést adni azon mélyen érzett hálának, melylyel ő nmtságának, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urunknak, nemcsak a tanügy emberei, hanem az összes nemzet tartozik a hazai fölsőbb tanügy érdekében tett buzgó és nagyszellemű intézkedéseikért annál is inkább; mert ezen intézkedések oly téren történnek, melyen még nálunk oly sok a tenni, rendezni való, s melynek minél tökéletesebb rendezettségétől függ a hazai ifjuságnak, s így magának a nemzetnek szellemi s nagy részben anyagi jövője is.

Nagy szellemeket nagy eszmék lelkesítenek, s a lelkesülés fáradhatlanná tesz a célhoz vezető legjobb eszközök kutatása- s fölhasználásában. Van-e nagyobb eszme, mint az ember rendeltetészerű kiművelése? mi annyit tesz, mint a folytonos tökéletesülésre hivatott emberi szellemet a tökély azon fokára emelni, melyre ez egyáltalán képes. Oly eszme ez, mely az emberhez, mint emberhez, legméltóbb, mely tehát megérdemli, hogy minél biztosabb és teljesebb való s i t á s á r a a hivatottak minden célszerű eszközt működésbe tegyenek.

Ámde az ember kiművelését a zsenge korban kell kezdeni, vagyis, az ifjuságot kell képezni, s aki erre a leghelyesebb módot, legmegfelelőbb eszközöket tudja alkalmazni, azé az érdem.

Ily nemes eszközként áll előttünk a lyceumi osztályokra bemutatott miniszteri tantervezet, melynek kijelentett célja: a gymnasiumi általános képzést szigoruan, tudományos alapon folytatni, kiegészíteni s megszilárdítani s ezáltal a magasabb általános műveltség biztos alapjait megvetni, amellet szersmind előkészíteni az egyetemi szakpályákra.

Bármennyire méltányoljuk is e legjobb szándékot, melyből ezen tantervezet vevé eredetét, elnem hallgathatjuk azon igénytelen észrevételünket: hogy a javaslat tán többet akar, mint akarnia kellene. mert itt tulajdonkép két célról van szó: az általános képzés folytatása az egyik, a szaktanpályákra való különleges előkészítés a másik. De, igénytelen véleményünk szerint ezen utóbbinak ily előtérbe tolása az elsőnek nagy hátrányul fog szolgálni, anélkül, hogy ezért elegendő kárpótlást nyujtana, míg ellenben az elsőben válsággal az utóbbi is befoglaltatik, mert az első cél humanistikus, az utóbbi pedig tisztán realis. Miután a középtanodának főadata az ifju szellemi és testi hajlamainak s erőinek öszhangzatos fejlesztése és edzése: ezen öszhangzatosság kívánja, hogy a főcél csak egy legyen, és ez humanistikus; de ezen főcélhoz többféle eszköz, többféle tudomány vezet.

Ha kívánt sikerhez akarunk jutni: az egyes részletekkel való küzdésnél az egésznek eszméjét soha sem szabad szem elől téveszteni, vagyis, az egyes tanszakok előadásánál ne tekintsük azokat, mint megannyi külön végcélt; hanem csakis mint eszközöket, melyeknek öszhangzatos kezelése vezethet csak az egy végcélhoz, a humanistikus középtanoda eszméjéhez.

Ily kezelés mellett a humanistikus irány épen nem zárja ki az ugynevezett real-tudományokat; sőt amennyiben ezekben sok képző elem rejlik az ifju szellemének fejlesztésére, azt a félszagségtől megóvják és teljessé teszik.

Véleményünk szerint tehát az u. n. realtudományok, ha a nevelészetű képzésnél eszközökül tekintetnek, ép ugy humanistikusok lesznek, mint megfordítva, realissá lesz az u. n. humanistikus tudomány is, ha az oktatásnál külön végcélul tűzzük ki.

Azonban, mialatt a különféle tudományágak, mint eszközök, az ifju tehetségeit öszhangzatosan fejlesztik és edzik, s ezáltal az egyént szellemileg önállóvá, szabaddá, szóval, az embert emberré teszik, pedig ez a legelső, azalatt ugyanezen tudományok, bőséges anyagot szolgáltatva, az ifju szellemét annyi és oly sokoldalú alapismeretekkel gazdagítják: hogy az ifju általános képzési folyamának, vagyis, a középtanodának sikerteljes bevégezése után bármely szakirányu tanpályára léphet. — És ez a humanistius nevelészetű képzés realis eredménye, mely amazzal, helyes kezelés mellett együttjár.

Ellenben, ha a középtanodában a humanistikus cél mellett külön realis is tűzetik ki: ez a szükséges öszhangzatot megzavarja, s így az általános képzést lehetlenné, vagy legalább sikertelenné teszi.

Nagyrealgymnasiumaink 6 évi folyama alatt a mindenoldalú általános nevelészetű képzés nem fejezhető be. Ezt az előttünk levő lyceumi új tantervezet is beisméri; mert folytatását átviszi a lyceumba. Így tehát természetesen a lyceum is a középtanodához tartozik, még pedig, mint nyiltan ki van mondva, „a humanistika i középtanoda három fölső osztályát képezi;“ ennél fogva nem lehet kettős; hanem csak egy célja. Az eddig mondottakból önként következik: hogy a lyceumok három irányra való elkülönítését célszerűnek nem tarthatjuk.

Miniszter ur ő nagyméltósága a tantervet kísérő felvilágosításában ezen elkülönítést azzal indokolja: „hogy ifjaink a kellő előkészület hiánya miatt a főtanodákban kívánt előmenetelt eddig nem tehettek.

Erre nézve mindenelőtt azon kérdés merül föl: vajon e hiány általános-e, vagy csak egyes ifjainál, habár soknál, tapasztalható? Az első esetben kétségkívül középtanodáink szervezetében a hiba, miből csak az következik: hogy azokat célszerűebben szervezzük, de mindenesetre humanistikus alapon; a másik eset csak arra utal: hogy az ifjak átbocsátásánál nagyobb szigor alkalmaztassék.

Ámbár a lyceumi tanfolyam trifurcatiója az utilismus szembetünő bélyegét viseli magán, mindazonáltal e szempontból tekintve sem ment minden kifogástól, mert például azok, kik tanári pályára készülnek, miért vannak kizárólag a nyelvészeti irányba utalva, vagy, a leendő technikusként miért kelljen a közép-tanodában már harmadizben a természetrajzzal vesződni?

Az előttünk fekvő tantervből első tekintetre kivehető, hogy a 9-ik osztály fölállítását a közép-tanoda körén való túlterjeszkedés teszi szükségessé. Igaz, hogy Európa legműveltebb nemzeteinél a humanisticus középtanodák nagyrészt szintén 9 évfolyamból állanak; de ezek utánzása nálunk nevezetes akadályokba ütközik. Nem tekintve ugyanis az emberi rövid életkort, s a szülők tetemesb kiadásait, új építkezések, s a tanerők jelentékeny szaporítása oly mérvű költségbe kerülnek, minőt a jelenlegi főgymnasiumok közül anyagi szűk körülményei miatt kevés fog elviselhetni; ennek természetes következménye lesz: hogy a felsőbb szaktanpályákra előkészítő közép-tanodák hazánkban megkevesbednek, s így igen sok, különben kedvvel és tehetséggel bíró, de szegényebb sorsu ifjútól elvételük az alkalom, hogy magát a tudományos pályára szentelje.

Igénybe veendő itt azon körülmény is, hogy a véderőről hozott új törvények hatályánál fogva minden 20 éves tanuló katonakötelezett; s ha már eddig is sokan vannak, kiket e kötelezettség a gymnasiumban talál, a 9 évi tanfolyam beálltával annál többen lesznek kénytelenek emiatt tanpályájukat félbeszakítani; három évi katonáskodás után pedig az elejtett tanulmányi fonalat ismét fölvenni szinte lehetlen.

Jónak látjuk itt jelezni azon aggodalmunkat is: hogy más hitfelekezetű testvéreink autonómiájuknál fogva az iskolai önkormányzat elveihez hiven ragaszkodva, ezen lyceumi új tantervet tán el nem fogadják, s a tanszabadság védve alatt a kath. szülők gyermekeiket már csak idő- s költség-kimélelésekből is ily önkormányzati tanodákba adván, ujszervezetű kath. felsőbb tanintézeteink néptelenek lecdnének.

Végre ezen lyceumi háromirányu tantervezet érvényesítése mellett az ifju pályaválasztási küzdelmei csak súlyosbodnának; mit tenne p. o. azon tanuló, ki a természet-tudományi irány II-ik, vagy III-ik osztályában kényszerülne teljes önismeret, vagy egyéb közbejött körülményeinél fogva jogtudományi irányra térni? tán ezen irányt is előről kezdené?

Ugyancsak a háromirány — trifurcatio — eredménye: hogy az ujszervezetű lyceum növendékeinek hetenkint 30—34 tanórát kellend a tanodában tölteniök; oly szám, mely igen közel áll ahhoz, hogy a középszerű tehetségeket, tehát a legnagyobb részt, túlterhelje, kedvüket a tanulástól elvegye, a gyengébb testalkatuakat elsatnyítsa, annál kevesbbé enged időt az ugynevezett szabad tantárgyak művelésére.

Áttérünk már most az egyes tantárgyaknak az új tanterv szerinti beosztására.

A hittanra mind a három osztályban hetenkint csak egy-egy óra fordítható. Ezáltal mi a hitoktatást nagyon is háttérbe szorítva látjuk; mert tapasztalás szerint hetenkinti egy órával bármely tárgyból oly keveset lehet végezni, hogy az eredmény csak illusio. Szintugy a vallásos műveltség szempontjából nem nyugodhatunk meg azon intézkedésben, melyszerint az egyházi történet kizárólag a jogtudományi irányra szoríttatik; mert minden művelt embertől, bármely pályán, joggal követelhető, hogy vallásával tisztában legyen; ez pedig lehetetlen, ha saját egyháza történetét, legalább alapvonalaiban nem ismeri.

A görög és latin nyelv a humanistikus irány fő képviselői. Épen azért nem látjuk át, miért kelljen a természettudományi irányban épen Plinius historia naturalisát, vagy Virgil Georgiconját olvasni? holott a classikai nyelvek tanításának célja nem más, minthogy egyrészt a nyelvek formai tökélye a tanulóknak mintául szolgáljon saját anyanyelvök szabatos használására, másrészt hogy az ókor ész- és szivképző műremekeiben nyilatkozó fenséges szellemnek, a mai korban is, hol erre alkalmas, tér engedtessek. Itt tehát csak akkor járunk helyes uton, ha az alaki tökély mellett a remekírókban rejlő elme- és szivképző erőt választjuk főcélunknak, s ha valahol, ugy itt kell alárendelnünk a hasznosság elvét a humanismusnak. Ezen egyedül helyes irányt látjuk érvényesülni a legműveltebb nemzetek humanistikus középtanodáikban is.

Fájdalommal tapasztaljuk, hogy a javaslat szerint a görög nyelv, tán hazánk soknyelvűsége miatt egyedül a nyelvészeti irányra utaltatik; mert ami belőle a más két irányban lesz tárgyalandó, az a reámért kevés idő miatt oly csekély, hogy még a terminológiában sem vezet sokra; másrészt meg, valamely nyelv szabályait csupán ily célból tanulni, bizony eredménytelen idővesztőség. A humanistikus műveltség görög nyelv és irodalma nélkül mindig hiányos marad; mert e nyelv a humanismus legtisztább és legdúsabb forrása, forrása magának a latin irodalom műveltségnek is. Mily jelentősége van a görög nyelvnek az általános műveltségre, megértette ezt a világ legéletrevalóbb nemzete, az Angol, midőn humanistikus középtanodáiban a görög classicismusnak oly tágas tért nyitott. Vajha ily mérvben kezelhetnők mi is!

A mennyiségtanra szánt idő, a nyelvészeti és jogtudományi irányban, kevés lesz arra, hogy a kitűzött anyag sikeresen végig tárgyalassék, kivált a VIII-ik osztályban, pedig a kitűzötteken kívül igen szükséges volna még az elemző mértan a síkban. Ellenben a természettudományi irányba a felsőbb egyenletek tana, s az elemző mértan a térben is fölvetettek, mik eddig nem képezték a gymnasiumok tárgyait.

Ez természetesen a szaktudományra való speciális előkészítés végett történt; de mi valamint az elvet nem helyesljük, ugy ezen intézkedést sem.

A természettant illetőleg megjegyezzük, hogy a csillagászat alapismeretét szintén az általános műveltség kiegészítő része gyanánt tekintjük, de ettől az új tanszervezet szerint az ifjuság azon része, mely a nyelvészeti, vagy jogtudományi irányban fog képeztetni, meg lesz fosztva.

A történettanra vonatkozólag, bevallott elvünknel fogva tulterjeszkedésnek tartjuk a római történetnek a jogtudományi irány számára külön előírott terjedelmes tárgyalását.

A bölcsészetre, az összes tudományok ezen Ariadne-fonalára, meggyőződésünk szerint, m i n d e n s z a k n a k e g y e n l ő j o g a é s s z ü k s é g e v a n ; ohajtásunk tehát: hogy az minden tanuló számára egyenlő mértékkel mérassék azon ideig, míg általános képzésről van szó.

A humanistikus műveltségre elegendőnek tartjuk: ha a természetrajz a középtanodában kétszer tárgyalatik, először szemléleti, másodsor tudományos alapon. Végre a politikai számtant egészen mellőzendőnek véljük.

Az eddig előadottakat röviden összefoglalva, kifejtett elveink folytán, mi a humanistikus középtanodán át fentartani ohajtjuk az öszhangzatosságot tiszta humanistikus alapon és irányban még az ugynevezett reáltárgyakra is; ennél fogva nem lehetünk barátai a lyceum trifurcációjának, miből folyólag mellőzendőknek véljük mindazon tantárgyakat, melyek az egyes szakpályák iránti különleges tekintetből, tehát valódi realis célból, vétettek fel, különben is sok nehézséggel járónak tartjuk hazai viszonyainknál fogva a 9-ik évfolyam behozatalát.

De igen is, égető szükségnek tartjuk gymnasiumaink oly szervezését: hogy azok egy valódi gymnasium céljának, a lelki és testi erők öszhangzó fejlesztését a hazai viszonyok és kor kívánalmai szerint eszközöljék, minél teljesebben megfeleljenek.

* * *

A lyceumi új tantervezet a hazafiui aggodalomnak azon keserű érzetét ébreszté föl városunk s vidékünk lakóiban: hogy a rajz és testgyakorlás behozatala által ugyis költségesebbé vált VI-osztályu realgymnasiumunk VII-ik és VIII-ik osztályainak ohajtott folytatólagos megnyitása egyhamar legszen- tebb áldozatkészségök mellett sem történhetik meg. Így a j ö v ő 1 8 6 ⁹/₁₀-ki t a n é v b e n i s c s a k VI - o s z t á l y u r e a l g y m n a s i u m u n k l e e n d.

* * *

Főtisztelendő K á d a s Rudolf kir. tanácsos s tankerületi főigazgató ur ő nsága e tanév folytán kétszer tartta gymnasiumunkban hivatalos látogatást, s mindkét-izben szakavatott jártassággal vevén a tantárgyakból szemle alá osztályonkint az ifjuságot, meglegedését fejezé ki mind a tanárok hivatásszerű buzgalma, mind a tanulók haladása fölött.

* * *

Kiváló gond fordított a növendékség, ugy vallás-erkölcsi érzületének élesztésére, mint fejledező honpolgári erényeinek ápolására. A nagyméltóságú vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ur által f. évi apr. 4-én 6020 sz. a. kiadott „G y m a s i u m i r e n d t a r t á s é s f e g y e l e m“ alkalmas intelmek közepett az ifjuság előtt ünnepélyesen felolvastatott. A köz-, vásár- s ünnepnapi ájtatosságok s egyéb szent gyakorlatok pontosan megtartattak. Tanulóink éven át ötször részesültek a vezeklési s oltári szentségben. A hittani nyilvános vizsgálatok egyházmegyénk nmltsgu főpásztorának tevékeny-erélyü biztosa, ftdő s nsgos F a r k a s György c. kanonok s kiskomáromi esperes ur, elnöklete mellett folytak le. A szent-László-társulatnak kiseded fiokját képezvén tanulóink, a társulati imák elvégzése mellett készséggel tevék le megtakarított filléreiket a kegyelet oltárára.

* * *

A S z a l a y-féle alapítvány kamatjából öt erényesb-viseletű tanuló nyert 5—5 frtnyi jutalmat, u. m.: S z u k i t s Vendel VI-ik, I m r e y Ferenc III-ik, B e c k Lajos, P e t r e k o v i c s Ferenc II-ik, s K o v á c s József I-ső osztálybeliek.

* * *

Tanintézetünk iránt jótékony adakozásokban ez év alatt is örvendetes érdekeltség nyilvánult, u. m.: a z a l a v á r i v a l e g y b e k ö t ö t t g ö t t w e i g i a p á t s á g a t e r m é s z é t t a n i

szertár gyarapítására 200 frtot küldött nagylelkűleg az igazgatóságához; a helybeli t a k a r é k p é n z t á r 10—10 frtot ajánlott fel a magyar nyelvben ohajtott haladást tett tanodánkbeli két idegen-ajku növendék-megjutalmazására. — M a r t i n k o v i c s Károly fűszolgalbíró ur több folyóiratot; B e l u s József gyógyszerész ur 33-, B á t o r f i Lajos segédszerkesztő ur 30 kötet könyvet; S z a l m a y Károly ur „Honvéd album“ diszpéldányát; a „S o m o g y“ és a „Z a l a - S o m o g y i K ö z l ö n y“ szerkesztőségei lapjait egész évről az ifjusági könyvtár növelésére; N y i z s n y a i József ur 10 csigát, 22 kagylót és egy példány igen szép burányt; D u d o v i c s Lőrincz szepetneki segédlelkész ur egy darab jószulyu ezüst pénzt a törökvilágból; és C s e r J ó z s e f ur 13 darab középkori kis ezüst- s 28 darab római rézpénzt valának szivesek tárlatunknak adományozni. Hála-köszönet hazafias megemlékezésökért!

Kébelbeli ifjaink pedig tavaszi vigalmuk alkalmával 11 frt 18 kr, más alkalommal 10 frt 86 kr, s havi díjban 47 frt 50 krral segélyezék az ifjusági könyvtárt, s a vidék rovar- s virág-példányival a terménytárt.

II.

Intézetünk tanszergyűjteményeinek leltára 186^{8/9}-ki tanévben.

TÁRGY.	DARAB.	ÉRTEK.	TÁRGY.	DARAB.	ÉRTÉK.
		ft. kr.			ft. kr.
I.			Hig ny ug ta n ra.		
Természettani szerek.			A)		
A testek általános tulajdonaira.			Közlekedő eső	—	2
A) *)			Hig ny ug ta ni mérleg	—	18
Üveg-könyvek	—	4	Fokozatos sűrűmérő üvegből	1	4
		36	Cartesius buvárja	—	30
D)			D)		
Hig any sajtó	—	1	Hajeső	—	2
		4	Fokozatos sűrűmérő rézből	1	1
Ny ug ta n ra.			Lég ny ug és mo z ta n ra.		
A)			A)		
Lejtő csigával összetett	—	1	Szivornya	—	3
		10	Légsúlymérő	—	25
Csavar	—	1	Hygro-barometer óraalakú	1	22
		16	D)		
Érzékeny mérleg rézsúlyokkal	1	—	Légszivattyu egy köpüvel	1	40
		12	Ehhez magdeburgi féltekék	2	10
D)			Közönséges üvegbúra	—	1
Összetett emeltyü gyorsmérleggel	1	—	Üvegbúra hig any csóhoz	1	2
		15	Üveg henger a testek egyenlő csé-	—	6
Végtelen csavar	—	1	séhez	—	—
		6	Heron labdája	1	—
Közönséges csigasor rézből	1	—			30
		5	Hang ta n ra.		
Fokozatos emeltyü	—	1	A)		
		2	Egy hurony	—	10
Egyensúlyzó	—	1	Készülék a Chladny-féle hang-	—	25
		4	idomok megmutatására	1	—
Chinai bukfencező	—	1	D)		
		4	Szőcső	—	4
Mo z ta n ra.			Halleső	—	6
A)			De lej ta n ra.		
Készülék a rugalmas testek üt-	—	1	D)		
		10	De lej telep	—	15
D)					—
Röpkerék	—	1			—
		18			—
Ehhez központi erőket mutató	—	1			—
		5			—
készülék fénygolyókkal	1	—			—
A föld horpadását bizonyító ké-	—	1			—
		5			—
szülék	—	1			—
Központfutó inga	—	1			—
		7			—

*) Az A) alattiak évenként a tandíj után kegyesen utalványoztatni szokott kezelési s beiratási összegből szerzettettek.
A D) alattiak a nagykanizsai városi közpénztár rovatára s herczeg Baththyányi Fülöp 3 főnőltőségének, mint egyik alapító uraságnak 100 frtnyi kegyadományán rendeltettek meg.

Az E) alattiak egyes hazafiak kegyadományai.

A B) alattiak a magyar kegyes-tanítórend adománya.

TÁRGY.	DARAB.	ÉRTÉK.	
		frt.	kr.
Villanytanra.			
A)			
Villanypisztoly	1	2	—
Szigetzsámoly	1	3	70
Szikrahuzó	1	1	50
Villanytartó	2	5	—
Villámcső	1	3	—
Bunsenféle elem	1	2	—
Villanyidítási tekerces	1	1	—
Villanytávíró	1	24	—
D)			
Winter-féle villanygép 20"	1	60	—
Kisütő	1	3	—
Csöngetyűjáték	1	5	—
Készülék az oszlatás által elő- idézendő villanyosságához	1	10	—
Voltaoszlop	1	16	—
Villanydelelgép	1	50	—
Leideni palack	3	7	—
Fénytanra.			
A)			
Különféle lencsék	5	6	—
Mikroszkop	2	9	—
Kalcidoszkop	1	1	30
Földi távcső	1	12	—
Sötét kamra alkalmas képekkel	1	18	—
D)			
Homorú tükör	1	8	—
Domború tükör	1	8	—
Síktükör	1	1	85
Prisma	1	5	—
Készülék a Newton-féle szín- gyűrűkhez	1	10	—
Hőtanra.			
A)			
Hévmérő kisebb	1	2	—
" nagyobb	1	6	—
Woll. üvegtüskészülék a gőz feszerejének megmutatásához	1	3	—
D)			
Készülék a tömörtestek hő általi terjedésének ki- mutatásához	1	4	—
Érverő	1	—	50
Vegytanra.			
Légveder hiddal	1	14	—
Wolff-féle palack	1	1	—
Különféle gázvezető üveg- s kaucsukcsövek	—	10	—
Különféle lombikok s görebe- tokkal	—	14	—
Különféle vas-, üveg- s porcellán csészék törőkkel	—	20	—
D)			
Próbaüvegek álványon	—	1	30
Döbereiner gyújtógépe	1	9	—
Davy biztosító lámpája	1	5	—

II.

Állattani gyűjtemény.

A)			
Delice	1	2	—
Kagyló s csiga	20	6	—

TÁRGY.	DARAB.	ÉRTÉK.	
		frt.	kr.

E)

Emlős	—	3	6	—
Madár ragadozó	—	7	9	—
" éneklő	—	8	7	—
Hal	—	3	—	80
Téhelyröpü	—	206	10	—
Lepke	—	450	12	—
Rák folyami s tengeri	—	2	1	20
Begyér tengeri	—	1	—	60
Skorpio	—	1	—	50
Csiga	—	65	23	—
Kagyló	—	26	11	50
Küllöny	—	5	3	—
Burány	—	6	8	—
Madártojás	—	228	20	—
Függőcinke fészke	—	1	—	40

III.

Növénytan gyűjtemény.

A)

Ebenhöck-féle teljesb tárcával	200	—	5	50
" hazai mérges növények	100	—	3	20
Gyűjtési bádoghenger felszerelve	1	—	7	40
Kézi növényásó	—	2	3	20

B)

Növényasztó	—	—	1	28
-------------	---	---	---	----

E)

Vegyes növény példányok	590	—	11	50
-------------------------	-----	---	----	----

IV.

Ásványtan gyűjtemény.

A)

Jegceminták gipszből	—	3	3	56
" papírból	—	20	2	40
Műi köszörült ékkövek üveg- ből, tokban	—	20	19	—

D)

Dr. Baader-féle teljesb ásvány- gyűjtemény	—	300	72	—
---	---	-----	----	---

E)

Vegyes ásvány példányok	—	540	86	—
Jegceminták üvegből	—	5	2	30

V.

Fali abroszok s kézi atlaszok.

A)

Fali földabrosz	—	25	200	—
Kézi atlasz	—	6	78	—

E)

Ókori kézi atlasz	—	1	5	—
Család- s földabrosz	—	2	6	—

VI.

Tekék.

A)

Tellurio-lunarium	—	1	35	74
-------------------	---	---	----	----

B)

Éggyűrűzet	—	1	12	—
Égi teke	—	1	20	—
Földteke	—	1	14	—

TÁRGY.	DARAB.	ÉRTÉK.		TÁRGY.	DARAB.	ERTEK.		
		frt.	kr.			frt.	kr.	
E) Nagyobb földteke, Batthiányiféle	1	—	22	—	—	—	3	—
VII. Fali ábratáblák.				XI. Ifjúsági könyvtár.				
A)				A)				
Mennyiség-tani	—	—	19	—	—	9	54	—
Természettudományi	—	—	92	—	—	120	—	—
Vegyes	—	—	21	—	—	18	30	—
VIII. Rajztani szerek.				E)				
A)				Szaktani				
Vonalzó	—	—	6	—	—	3	40	—
Körző	—	—	7	—	—	18	25	—
Kézi kisebb rajzeszközök tokban	1	—	—	—	—	14	—	—
Függélyzsinor	—	—	1	—	—	2	70	—
D)				Szaktani				
Sodronymintázati teljes készlet	24	—	—	—	—	15	—	16
IX. Tornászati szerek.				Szépirodalmi				
D)				Vegyes				
Az intézet nagyszerű tornatermében mászás- s ugráshoz alkalmas nagyobb tornaszor	—	—	26	—	—	328	—	—
Kisebb	—	—	85	—	—	100	40	—
X. Éremgyűjtemény.				XII. Tanári könyvtár. *)				
A)				A)				
Emlékérem ezüst	—	—	1	—	—	2	—	—
E)				Hittudományi				
Ó- és középkori különféle ezüst pénz	—	—	75	—	—	60	—	—
				Nyelvészeti				
				Classicusok				
				Földrajz s történelmi				
				Mennyiség-tani				
				Természettudományi				
				A)				
				Mennyiség-tani				
				Természettudományi				
				E)				
				Szépirodalmi				
				Vegyes				
				Általános összeg = 4146				
				— 3649				
				4				

*) A helybeli k. r. ház 1926 kötetre menő könyvtára szintén a tanárok rendelkezésére áll.

III.

Tanár - testület.

a) Rendes tanárok.

Mindnyájan kegyes tanítórendiek.

Tanár neve.	Tantárgy, melyet előadott	Tanodai osztály, melyben előadást tartott.	Hetenkinti előadásainak óraszám.	Egyéb foglalkozási köre.
Berzay Elek.	Hittan.	3. 4. 5. 6.	8	Testületi házfőnök, hittanár és hit-szónok.
Dolmányos György.	Magyar nyelv, Latin nyelv, Hittan.	4. 3. 4. 1. 2.	17	Hitelemző és hit-szónok.
Farkas László.	Földrajz, Természetrájk. Természettan.	5. 6. (7 utolsó hónapban.) 5. 6. 4. (7. utolsó hónapban) 5. 6. 3. első hónapban)		VI. osztály főnöke s a természet-tani szertár őre.
Harmath Gergely.	Vegyten, Mennyiségtan. Magyar nyelv, Latin nyelv, Földrajz, Természetrájk, Mennyiségtan, Szépirás.	4. (3. első hónapban.) 6. 2.	18	II. osztály főnöke s az ifjusági könyvtár őre.
Iványi István. *	Magyar nyelv, Természettan,	3.	19	III. osztály főnöke.
Könnye Alajos.	Német nyelv, Magyar nyelv.	3. 4. 5. 6. 5. 6.	17 8	A nagygymnasium s a kis és nagykanizsai összes kath. elemi fő-s vasárnapi tanodák igazgatója.
Laky Mátyás.	Földrajz, Történelem, Mennyiségtan,	3. 3. 4. 5. 6. 3. 4.	18	IV. osztály főnöke.
Vida Sándor.	Magyar nyelv, Latin nyelv, Földrajz, Természetrájk, Mennyiségtan, Szépirás.	1.		I. osztály főnöke.
Vőneky Pál.	Latin nyelv, Mennyiségtan.	5. 6. 5.	19 16	V. osztály főnöke s a nagygymnasium jegyzője.

*) Ekker Elek rendes tanártárs, időközben közfájdalmunkra súlyosan megbetegedvén, őt helyettesíté az évet befejezőleg.

b) Póttanárok. Világiak.

Tanár neve.	Tantárgy, melyet előadott.	Tanodai osztály, melyben előadást tartott.	Hetenkinti előadásainak óraszám.	Egyéb foglalkozási köre.
Pongrácz Adolf.	Testgyakorlás.	1. 2. 3. 4. 5. 6.	12	Okleveles tornamester.
Récsey György.	Műének.	gym. vegy.-karral	2	Elemi főtanodai tanító.
Rózsavölgyi Antal.	Műének.	gym. férfi-karral	2	Elemi főtanodai tanító.
Szász Károly. *	Szabadkézi mértanirajz.	1. 2.	8	Okleveles rajzmester és szobrász.

*) A torna- és rajzmesterek a város által évi 600—600 frttal díjaztatnak, s ezen díj mellett az elemi főtanoda 3 felső fosztálya is nyer oktatást hetenkint 1—1 óra alatt a tornászban, valamint a vasárnapi iparos tanoncok s az elemi főtanoda 4-ik osztályának növendékei is a rajzmestertől kapnak rajzbeli utmutatást.

IV. Kötelezett tantárgyak heti órarendje.*

Osz- tály	H é t f ő		K e d d		S z e r d a		Csü- tör- tök	P é n t e k		S z o m b a t		Va- sár- nap	Heti óra szám	
	d. e.	d. u.	d. e.	d. u.	d. e.	d. u.		d. e.	d. u.	d. e.	d. u.			
I.	8-9 Hittan 9-10 Latinnyelv 10-11 Mértan	2-3 Magyar nyelv 3-4 Szám tan	8-9 Természetrá jz 9-11 Rá jz	2-3 Latinnyelv 3-4 Szé pírá s	8-9 Magyar nyelv 9-10 Földrá jz 10-11 Szám tan	2-3 Rá jz 3-4 Latinnyelv 4-5 Testgyakorlat	S z e n t u n i ü n s z	8-9 Latinnyelv 9-10 Szám tan 10-11 Hittan	2-3 Rá jz 3-4 Természetrá jz	8-9 Latinnyelv 9-10 Mértan 10-11 Földrá jz	2-3 Magyar nyelv 3-4 Latinnyelv 4-5 Testgyakorlat	Ü n n e p l y e s b i s t e n i t i s z e t e l e t, h i t s z o n o k l a t a h á r o m f e l s ő b b s h i t o k t a t á s a h á r o m a l s ő b b o s z t á l y b e l e k t ő l.	27	
II.	8-9 Latinnyelv 9-10 Szám tan 10-11 Magyar nyelv	2-3 Hittan 3-4 Rá jz 4-5 Testgyakorlat	8-9 Latinnyelv 9-10 Földrá jz 10-11 Szé pírá s	2-3 Mértan 3-4 Latinnyelv	8-9 Magyar nyelv 9-10 Szám tan 10-11 Latinnyelv	2-3 Természetrá jz 3-4 Rá jz		8-9 Latinnyelv 9-11 Rá jz	2-3 Mértan 3-4 Természetrá jz 4-5 Testgyakorlat	8-9 Hittan 9-10 Magyar nyelv 10-11 Földrá jz	2-3 Latinnyelv 3-4 Szám tan			27
III.	8-9 Német nyelv 9-10 Latinnyelv 10-11 Természettan	2-3 Hittan 3-4 Magyar nyelv	8-9 Természettan 9-10 Történelem	2-3 Latinnyelv 3-4 Szám tan 4-5 Testgyakorlat	8-9 Mértan 9-10 Latinnyelv	2-3 Magyar nyelv 3-4 Földrá jz		8-9 Történelem 9-10 Latinnyelv 10-11 Testgyakorlat	2-3 Természettan 3-4 Szám tan	8-9 Hittan 9-10 Latinnyelv 10-11 Német nyelv	2-3 Földrá jz 3-4 Magyar nyelv			24
IV.	8-9 Természettan 9-10 Szám tan 10-11 Magyar nyelv	3-4 Német nyelv 3-4 Latinnyelv 4-5 Testgyakorlat	8-9 Történelem 9-10 Hittan	2-3 Természettan 3-4 Latinnyelv	8-9 Latinnyelv 9-10 Német nyelv 10-11 Testgyakorlat	2-3 Latinnyelv 3-4 Magyar nyelv		8-9 Magyar nyelv 9-10 Mértan 10-11 Természettan	2-3 Latinnyelv 3-4 Német nyelv	8-9 Történelem 9-10 Természettan	2-3 Hittan 3-4 Szám tan			24
V.	8-9 Történelem 9-10 Magyar nyelv 10-11 Betűszám tan 11-12 Természettan	2-3 Magyar nyelv 3-4 Latinnyelv	8-9 Magyar nyelv 9-10 Latinnyelv 10-11 Német nyelv	2-3 Mértan 3-4 Hittan	8-9 Német nyelv 9-10 M. földrá jz 10-11 Betűszám tan 11-12 Latinnyelv	2-3 Történelem 3-4 Természetrá jz 5-6 Testgyakorlat		8-9 Latinnyelv 9-10 Természettan 10-11 Történelem 11-12 Német nyelv	2-3 Latinnyelv 3-4 Természetrá jz	8-9 Magyar nyelv 9-10 Latinnyelv 10-11 Hittan	2-3 Mértan 3-4 M. földrá jz 5-6 Testgyakorlat			30
VI.	8-9 Hittan 9-10 Latinnyelv 10-11 Magyar nyelv 11-12 Történelem	2-3 Latinnyelv 3-4 Szám tan	8-9 Természetrá jz 9-10 Magyar nyelv 10-11 M. földrá jz	2-3 Magyar nyelv 3-4 Latinnyelv 5-6 Testgyakorlat	8-9 Mértan 9-10 Latinnyelv 10-11 Történelem	2-3 Szám tan 3-4 Német nyelv		8-9 M. földrá jz 9-10 Latinnyelv 10-11 Német nyelv	2-3 Történelem 3-4 Hittan 5-6 Testgyakorlat	8-9 Mértan 9-10 Magyar. 10-11 Természetrá jz	2-3 Német nyelv 3-4 Latinnyelv			28

* Ezen, 14464/1868 vallás- és közoktatási ministeriális sz. a. kiadott realgymnasiumi új tantervezetű áthidazó tanberendezés folytán a tantárgyak osztályonként felsőbbleg meghatározott mérvben, s engedélyezett kézi tankönyvek szerint úgy tárgyalattak, hogy az új tanszervezet a jövő tanévben fenakadás nélkül érvényesíthetők. „Thun terve a magyar gymnasiumi tanárok képességhiányán szenvedett hajtórést. Ha most a ministerium ezen tervével célt akar érni: okvetlen másféle tanárookra van szüksége. Szeretnők tudni, honnan fogja azokat venni. Egyetemünkről? Hiszen egyetemünk bölcsészeti kara — kevés, de annál dicséretesebb kivételekkel — annyit sem ér, mint egy jól rendezett középtanoda.“ Ez ugyan magyarul meg van mondva a „Tanügyi füzetek“ II. kötet, IV. füzetének 121. lapján maguk a t. c. szerkesztők által.

Legyen szabad nekünk az érdemes szerkesztő urakhoz, habár nem is birunk divatos, inkább némi szakismeret, — semmint tantervi képességről tanuskodó oklevelet, hisz ezt még most csak pótolhatja 25-30 évi hivatásszerű folytonos tanárkodásunk, igénytelen figyelmeztetést intéznünk: Ne bántsuk, uraim, azt az élte delén is köznapszámoként buzgó foglalkozó magyar tanári testületet, hanem keressük a baj nyitját egyebütt. Mi sem akarjuk a munkát annyira megkönnyíteni, hogy a szellemnek, úgy szólván, semmi erőltetésbe se kerüljön, ez helytelen módszer lenne; dolgozzék mindenki, ha a kitűzött nemes célt elérni törekszik, de a munka ne legyen gyötres; már pedig ilyen és másféle tanára is bizony gyötres azon működési kör, melyben a napi 4-5 tanóra alatt minden órában más és más tantárgyat kell előadnia. Hát a szegény tanuló hogyan illeszkedhessék kívánt sikerrel naponként 5-6 különböző tantárgy tüzetes magyarázatának fölfogására? A kor-igényelte új tanterv biztosítása végett valóban óhajtható azon fölsőbb intézkedés: hogy az ifjú fejlődő elméje a naponkénti 5-6 tárgyalási óra mellett csak két, vagy három külön tantárgy előadásával legyen elfoglalva. —

V.

Rövidítések magyarázata.

a) Magaviseletre nézve p = példás; d = dicséretes; t = törvényszerű; k. t. = kevésbé törvényszerű; n. t. = nem törvényszerű.

b) Általános sorozatra! kit = kitűnő; jel = jeles; I. r. = első rendű; II. r. = második rendű; III. r. = harmadik rendű.

Egyéb rövidítések: kim. = kimaradt; kül. = különben; m. t. = magán tanuló; v. n. j. = vizsgálatra nem jelentkezett; ism. = ismétlő; izr. = izraelita; g. k. = görög keleti; * = műéneket tanult † = francia nyelvet tanult; ♂ = mint idegen ajku, a helybeli takarékpénztár által a magyar nyelvben tett szép előhaladásaért 10 o. é. fttal jutalmaztatott.

VI.

Az ifjuság név- és tanévi érdemsora.

Hatodik osztály.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Alleker Lajos *	d.	I. r.	Német Elek * †	p.	kit.
Árvay Lajos * †	d.	jel.	25. Ollop Rezső izr.	d.	I. r.
Balázs Miklós	k. t.	I. r.	Peczelman Gyula	d.	I. r.
Belus Győző *	d.	I. r.	Pintér Géza *	jó	I. r.
5. Biba Ferenc *	d.	jel.	Pintér István *	jó	I. r.
Bódis Lajos, ism. *	jó	I. r.	Pintér Lajos	m e g h a l t	
Csányi Ferenc *	p.	I. r.	30. Pirovics Béla *	jó	I. r.
Domján József, m. t.	—	I. r.	Rózsás János	p.	kit.
Dworzsák Antal	A helybeli tanodából kizárattott.	kül. II. r.	Schneggenburger Izidor	d.	I. r.
10. Farkas Lajos ism.	jó	I. r.	Schwedel Adolf ism.	k i m a r a d t	
Grész Alajos ism.	A helybeli tanodából kizárattott.	kül. II. r.	Skublics Arthur *	t.	I. r.
Grész László ism. *	jó	I. r.	35. Steiner Lipót izr.	jó	I. r.
Horváth Imre	t.	I. r.	Stir Lajos	d.	I. r.
Horváth István	d.	I. r.	Szász József	d.	I. r.
15. Jelacic Marcel, m. t.	—	I. r.	Szmodis Kálmán ism.	kim.kül.	I. r.
Jeszenszky Antal, m. t.	—	I. r.	Szukics Vendel *	p.	I. r.
Keresztúry József *	d.	jel.	40. Tuboly Gyula	d.	I. r.
Király József	d.	I. r.	Ujváry Béla, m. t.	—	v. n. j.
Kisfaludy Pál	tan. vált. kül.	I. r.	Ungar Sándor izr. *	t.	I. r.
20. Klein Zsigmond izr. †	jó	I. r.	Volf Sándor	d.	I. r.
Lukonits Gábor *	jó	I. r.	Vucskovics Lajos	jó	II. r.
Matkovics Dénes m. t.	—	v. n. j.	45. Wollák Rudolf	p.	kit.
Méhes Ernő	t.	I. r.	Zalay Lajos *	d.	I. r.
			Zeller József	t.	II. r.

Ötödik osztály.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Angyal Kalm. ism. † .	t.	I. r.	25. Neumann Jakab izr. .	t.	II. r.
Árvay István † . . .	d.	I. r.	Nisnyánszky József .	d.	I. r.
Barabás György * . .	t.	II. r.	Ofner Lajos	d.	I. r.
Benczik Ferenc * . .	p.	kit.	Pap Ferenc ism. * . .	t.	I. r.
5. Berta Ignác * . . .	p.	jel.	Plander József . . .	jó	I. r.
Blau Oszkár izr. . . .	jó	I. r.	30. Plander Pál	d.	I. r.
Bolf Ferenc	jó	I. r.	Polizsánszky Kálmán *	jó	I. r.
Fülöp Kázmér	jó	I. r.	Rutics János ism. . .	t.	I. r.
Gecz Ferenc *	d.	jel.	Rutics Sándor	jó	I. r.
10. Hochreiter Soma *	jó	I. r.	Sebestyén József . .	m. t.	v. n. j.
Horváth Antal	d.	I. r.	35. Sebestyén Lajos *	t.	jel.
Horváth József	jó	I. r.	Sélyey Gábor	t.	I. r.
Juk József	t.	I. r.	Stefán György	jó	I. r.
Kalmár Béla ism. . .	A helybeli tanodából kizárattott	kül. III. r.	Stefán Ignác	kim.kül.	I. r.
15. Knöpfler József izr.	t.	I. r.	Stolczér Jakab izr. .	p.	kit.
Kovácsics Andr. * . .	t.	I. r.	40. Szalay János * . . .	t.	II. r.
Kummer Ferenc * . . .	t.	I. r.	Tandor Ottó *	d.	kit.
Lillik Agoston	jó	I. r.	Tersánszky Gyula . .	jó	I. r.
Mártek Nándor	Bet. kül.	jel.	Tóth Antal *	jó	I. r.
20. Marton György . . .	kim.kül.	II. r.	Totola Lajos	p.	kit.
Masznyák Lajos . . .	kim.kül.	II. r.	45. Tuly István *	jó	I. r.
Mester József *	d.	I. r.	Vertácsnik János * ♂ .	jó	I. r.
Nagy János *	t.	I. r.	Wachter Ede *	t.	I. r.
Németh István	A helybeli tanodából kizárattott	kül. II. r.	Wangel Adolf	kim.kül.	II. r.

Negyedik osztály.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Bachrach Rezső izr. .	jó	II. r.	10. Gutmann Aladár izr. .	jó	II. r.
Bárhodeiszky Emil † *	t.	I. r.	Gutmann Lázár izr. . .	jó	I. r.
Bendekovics Adolf * .	t.	jel.	Györkös Mihály * . . .	t.	I. r.
Berényi Miklós * . . .	t.	I. r.	Hegedüs Mihály * . . .	t.	I. r.
5. Csonka János	t.	II. r.	Hoffmann Jakab izr. .	t.	I. r.
Friedländer Samu izr.	t.	II. r.	15. Horváth Imre	jó	I. r.
Gazsy János *	jó	I. r.	Huszár József *	jó	jel.
Glesinger József izr. .	jó	I. r.	Kermany Rezső *	jó	I. r.
Gózony Sándor	jó	I. r.	Kiss Lénárd	jó	II. r.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Kramer József izr.	jó	jel	Simon János	kim.kül.	I. r.
20. Krampatics István *	t.	I. r.	Smerd Henrik izr.	jó	kit.
Kuthy József †	t.	I. r.	Stöhr Manó	t.	I. r.
Lendvay József *	jó	kit.	Svastics Vilmos	k. t.	I. r.
Matos Jeromos ism. *	t.	II. r.	35. Szeidl Ágost	jó	I. r.
Molnár Ferenc	jó	II. r.	Szekeres János	jó	I. r.
25. Nagy Sándor	jó	I. r.	Szekeres József	jó	jel.
Novák Zsigmond ism.	t.	I. r.	Tiszay Ferenc	jó	I. r.
Paizs Géza *	t.	II. r.	Topolics Ferenc	jó	jel.
Perger József	t.	jel.	40. Tóth Imre	k. t.	I. r.
Plachner Sándor	t.	I. r.	Tripammer Rezső *	t.	I. r.
30. Rathmann Boldizsár	jó	I. r.	Vasdényei Géza † *	jó	I. r.

Harmadik osztály.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat	N é v s o r.	Maga- viselet	Általá- nos sorozat
Anisics Sándor	t.	I. r.	20. Majhen József *	d.	I. r.
Auerbach József	d.	jel	Markovics István	d.	kit.
Barbarics Lajos	t.	jel	Martincsevics Mihály	d.	jel
Bartolics Nándor	t.	II. r.	Moróca Árpád *	t.	II. r.
5. Belső Móric *	jó	jel	Pigmond Gyula *	t.	jel
Berger Mór izr. *	jó	I. r.	25. Pintarics István	t.	I. r.
Biba Nándor	kim.kül.	I. r.	Plánder József *	jó	I. r.
Cvetkovics István	kim.kül.	jel	Rathmann Béla *	t.	I. r.
Domanicky Béla	t.	jel	Ruesz Antal *	t.	I. r.
10. Geizsel Kálmán *	d.	kit	Sömmer Lipót izr.	kim.kül.	II. r.
Grets József *	jó	I. r.	30. Stingly Kálmán *	t.	I. r.
Haba István	kim.kül.	II. r.	Szeredy Lajos	t.	I. r.
Hertrum József	t.	I. t.	Talabér Gyula	t.	I. r.
Imrei Ferenc	jó	I. r.	Tarródy Lajos ism.	t.	II. r.
15. Kanász József †	jó	jel	Tieff Ernő	kim.kül.	II. r.
Kecskés Ferenc	t.	I. r.	35. Vizmathy Manó	kim.kül.	II. r.
Koroncy Imre	t.	I. r.	Vogronics András *	t.	I. r.
Kozáry József	d.	jel	Zdelár Miklós	d.	I. r.
Kreszinger Pál ism. *	t.	II. r.	Zernek Árpád	t.	I. r.

Második osztály.

NÉVSOR.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	NÉVSOR.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Ács József ism.	jó	I. r.	30. Krausz Ignác izr.	t	I. r.
Babics Gábor	kim.kül.	II. r.	Kuzmich György *	jó	I. r.
Babics Sándor *	t.	II. r.	Mikesics Elemér	t.	II. r.
Bausch István	jó	I. r.	Minesek Bódi	kim.kül.	II. r.
5. Beck Lajos *	d.	jel	Molnár Lajos	t.	II. r.
Berger Ignác izr.	jó	I. r.	35. Nagy József *	k. t.	II. r.
Bettelheim Béla izr.	jó	I. r.	Neuszidler Antal *	jó	I. r.
Blumenschein Vilmos izr.	jó	I. r.	Paizs Endre ism.	kim.kül.	II. r.
Csesznák Ödön	jó	I. r.	Petrekovics Ferenc	d.	kit.
10. Csinesics Alajos *	jó	I. r.	Polay György	kim.kül.	II. r.
Csizmazia Mátyás *	p	kit.	40. Polay Károly *	t.	I. r.
Csoknyay Gyula †	d	jel	Püspöky Gráci *	t.	I. r.
Davidovics Ferenc	kim.kül.	I. r.	Pintarics Tamás	t.	I. r.
Dervarits István *	d	I. r.	Rothschild Samu izr.	jó	I. r.
15. Drágics Sándor g k * †	jó	I. r.	Sándor Ignác izr. *	t.	I. r.
Engländer Otto izr.	d	kit	45. Schernpecher József *	jó	I. r.
Eperjessy Dezső * †	jó	I. r.	Spur István *	jó	jel.
Flumbort József *	kim.kül.	II. r.	Struppi Oszkár	jó	I. r.
Gaal György	d	jel	Szmodics Andor	d.	I. r.
20. Gaal János	t	II. r.	Szöresöky Béla	t.	II. r.
Gaszner Pál †	d	kit	50. Talabér István	d.	jel.
Gorzó János *	t	II. r.	Tárnok Antal *	d.	jel.
Halis István	d	jel	Tersánszky József	jó	I. r.
Harazim Ferenc *	jó	I. r.	Tiszay István	jó	I. r.
25. Jankovich Géza m. t.	—	kit	Topolics Gyula	kim.kül.	II. r.
Karbuszky Imre	jó	I. r.	55. Vasdényey Dezső *	t.	II. r.
Kele Antal *	jó	I. r.	Váry József *	t.	I. r.
Knorezer György *	jó	I. r.	Vizer István *	jó	I. r.
Kocsis Lajos *	jó	I. r.	Zombory Lajos	jó	I. r.

Első osztály.

N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.	N é v s o r.	Maga- viselet.	Általá- nos sorozat.
Ábraham Zsigm. ism. *	jó	I. r.	40. Martonicz József .	t.	I. r.
Baan Zoltán * † . .	d.	jel.	Mesics György *	jó	I. r.
Babóchay László * † .	jó	I. r.	Mesics János *	jó	I. r.
Babos Ármin	jó	I. r.	Mischinger Károly *	t.	I. r.
5. Babos Jenő	jó	I. r.	Mittermayer Ferenc ism*	jó	I. r.
Bally István ism. . .	k. t.	II. r.	45. Mitzky Ödön izr. . .	jó	I. r.
Bánutay Károly * . .	jó	I. r.	Mursics Ferenc ism. .	jó	I. r.
Baranyai Miklós ism. *	t.	I. r.	Nagy József	t.	II. r.
Bauss Pál	jó	I. r.	Pais Elek *	d.	jel
10. Bendekovics István .	jó	I. r.	Peksz Kálmán	k. t.	II. r.
Bertalan Vincze . . .	jó	I. r.	50. Petrich Lajos	t.	I. r.
Bettelheim Samu izr. .	jó	I. r.	Pländer Károly	d.	I. r.
Buzády Boldizsár . . .	jó	I. r.	Rajkay Vilmos	k. t.	II. r.
Corvinus Ágoston . . .	kim-kül.	II. r.	Reichenfeld Gyula izr.	t.	I. r.
15. Csizmazia János . . .	jó	I. r.	Rieder József	d.	I. r.
Dervarics Béla * . . .	jó	jel	55. Rothschild Jakab izr. .	d.	jel
Deutsch Ferenc izr. . .	t.	I. r.	Schönfeld Frigyes izr. .	d.	jel
Duics Lajos *	t.	II. r.	Schwarz Mihaly ism. .	kim-kül.	I. r.
Fenusz János	jó	I. r.	Schwarz Zsigm. izr. . .	t.	I. r.
20. Fleischhacker Sam. izr.	kim-kül.	II. r.	Sipos Gyula	jó	I. r.
Grebencz Lajos	kim-kül.	II. r.	60. Sipos Károly *	jó	I. r.
Győre János *	d.	jel.	Steiner Ede izr.	jó	jel
Henisch Győző	jó	I. r.	Steiner Lipót izr. . . .	kim-kül.	I. r.
Hertrum Károly ism. . .	jó	II. r.	Stingli Elek	jó	I. r.
25. Horváth Gyula * . . .	t.	I. r.	Subics Lajos	t.	I. r.
Horvát Imre ism. * . . .	d.	I. r.	65. Szimicz Ede *	jó	jel
Horváth Károly * . . .	t.	I. r.	Szmodis György ism. *	jó	I. r.
Kainczér Lipót	k. t.	II. r.	Szücs János	t.	II. r.
Kérbis Károly	kim.	I. r.	Talabér Kálmán	jó	I. r.
30. Kocsi Gyula *	t.	I. r.	Tálosy György	megh. kül.	jel
Kollárich Lénárd	t.	II. r.	70. Táneczos Kálmán ism. .	d.	I. r.
Kovács József	d.	jel	Tóth Frigyes	jó	I. r.
Kovács Sándor	t.	I. r.	Veisz Béla ism.	t.	II. r.
König Gyula izr.	jó	I. r.	Vida Sándor	t.	II. r.
35. Krenusz József	jó	II. r.	Weismayer Henr. izr. .	jó	I. r.
Krenusz Mihály	jó	II. r.	75. Zotl Károly	jó	II. r.
Kutnyák Mihály	d.	I. r.	Zotl Vilmos	jó	II. r.
Lasky Lajos	kim-kül.	II. r.			
Lasky Pál *	k. t.	I. r.			

VII. A növendékség statistikai egybeállítása.

Osztály.	Népesség.	Vallás			Nemzetiség				Érdemsorozat				Vizsgálat előtt ki- lépett.	Magán tanuló	Tandíjt fizető	Tandíj mentes	Múlt tanévi né- pesség	Jelen tanévi nő- vekedés
		Róm. kath.	Görög keleti	Izraelita	Magyar	Német	Horvát	Izraelita	Kitünő	Jeles	I. rendű	II. rendű						
I.	76	64	—	12	71	3	2	Az izraeliták magyarokul iratták be magukat	—	9	44	15	8	—	68	8		
II.	58	50	1	7	54	—	4		4	7	31	8	7	1	53	5		
III.	38	36	—	2	38	—	—		2	8	18	4	6	—	25	13		
IV.	42	34	—	8	42	—	—		2	6	25	8	1	—	31	11		
V.	48	44	—	4	47	—	1		4	3	31	3	6	1	40	8		
IV.	47	42	—	5	46	—	1		3	3	28	2	6	5	40	7		
Összeg . .	309	270	1	38	298	3	8		15	36	176	41	34	7	257	52	237	72

Évi tandíj egy-egy növendéktől 8 frt. 40 kr; a két felső osztály után a városi; a négy alsóból pedig a m. kir. közpéztárba adadott a begyűlt összeg.

VIII. Figyelmeztetés.

A nm. vallás- és közoktatási m. kir. ministerium által f. é. ápril hó 4. 6020 sz. a. kibocsátott „Gymnasiun rendtartás és fegyelem“ hatályánál fogva az évi nagy szünidő aug. 1-én vevén kezdetét, tart szept. végeig.

A nyilvános tanulók szabályszerű fölvétele szept. 29-én és 30-án s okt. havának három első napján történik.

A gymnasium első osztályába csak a 9-ik évet betöltött, vagy idősb növendék vétetik fel.

Fölvételi vizsgálat minden a gymnasium első osztályába fölveendő ifjura nézve kivétel nélkül kötelező.

Év-közben a tanodát fontos ok nélkül változtatni nem szabad.

Azon szülők, vagy gyámok, kik nem a tanoda székhelyén laknak, gyermekek vagy gyámoiktjuk fölvételekor alkalmas helyettést tartoznak nevezni.

Azon tanulók, kik rendes időben a vizsgálatokat le nem tették, s tanulmányaikat a következő osztályban folytatni kívánják, a tanodai igazgatóságához benyújtandó kérvény alapján pótvizsgálatokra bocsáttathatnak. Ugyanezen szabályoknak alávetvük azok is, kik csak egy, vagy néhány tantárgyból nem tettek vizsgálatot.

Kik csak egy tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet, az igazgató; kik pedig két tantárgyból a tanári testület engedélye mellett vizsgálatot ismételhettek. Pót- és javító vizsgálatok a következő tanév első havában tartatnak.

Szállásfogadás csak a tanodai igazgatóság tudtával történhetik.

Kelt Nagy-Kanizsán, augusztus 31-én 1869.

KÖNNYE ALAJOS,
igazgató-tanár.